

ZAPISNIK

sa 54. sjednice Odbora za prosvjetu, nauku, kulturu i sport Skupštine Crne Gore, koja je održana 30. aprila 2015. godine

Sjednica je počela u 10:30 sati. Predsjedavala je mr Branka Tanasijević, predsjednica Odbora.

Sjednici su prisustvovali mr Branka Tanasijević, predsjednica Odbora, kao i članovi Odbora: Srđan Perić, Saša Pešić, Andrija Popović, prof. dr Jelisava Kalezić, Rešid Adrović i doc. dr Draginja Vuksanović.

Članovi Odbora dr Radosav Nišavić, doc. dr Branka Bošnjak, doc. dr Srđa Popović i Milan Knežević bili su opravdano odsutni.

Osim članova Odbora, sjednici su prisustvovali: generalni sekretar Skupštine Crne Gore Siniša Stanković, pomoćnica generalnog sekretara Nataša Komnenić, koordinatorka programa Demokratskih radionica „Barbara Pramer“ Jelena Ulić, trenerica Demokratskih radionica Slavica Karadžić, zatim saradnici na projektu: Jelena Nikčević, Dragana Papić, Slobodan Volarić i Milica Nikolić, kao i Ana Zec, koordinatorka programa u UNICEF. Takođe, sjednici su prisustvovali nastavnici i učenici tri osnovne škole iz Podgorice: OŠ „Oktoih“, nastavnik Sava Kovačević i učenici Petar Lopičić i Anja Kustudija; OŠ „Pavle Rovinski“ - nastavnica Marija Obradović i učenice Tara Vukašinović i Dunja Đuranović; OŠ „Božidar Vuković Podgoričanin“ - nastavnica Jasmina Ličina i učenice Amina Škrijelj i Snežana Savić.

Predsjednica Odbora mr Branka Tanasijević konstatovala je da Odbor ima kvorum za rad i punovažno odlučivanje i otvorila 54. sjednicu Odbora za prosvjetu, nauku, kulturu i sport.

Za sjednicu je predložen i jednoglasno prihvaćen sljedeći

DNEVNI RED:

- Predstavljanje programa Skupštine Crne Gore Demokratskih radionica „Barbara Pramer“

Predsjednica Odbora mr Branka Tanasijević je u uvodnom izlaganju navela da je Odbor sa Demokratskim radionicama već ostvario saradnju kada je na 52. sjednici održana kratka prezentacija ovog programa, te je upravo tada napravljen dogovor o tematskoj sjednici koja će se isključivo baviti predstavljanjem Demokratskih radionica. Demokratske radionice „Barbara Pramer“ predstavljaju program Skupštine Crne Gore koji se sprovodi od kraja 2012. godine u cilju jačanja veze između Parlamenta i mladih. Sa sprovođenjem programa se počelo uz pomoć partnera ERSTE fondacije i Foruma MNE, da bi nakon toga Skupština u potpunosti preuzela vođenje programa. Demokratske radionice „Barbara Pramer“ realizuju se uz značajnu podršku Ministarstva prosvjete, kao i Parlamenta Austrije i drugih partnera. Skupština Crne Gore, pored austrijskog parlamenta, tek je drugi parlament u Evropi koji sprovodi ovakav vid edukativnog programa. Mlade generacije mogu doprinijeti razvoju i prosperitetu društva samo u slučaju kada svoju svijest o tome razvijaju od ranog djetinjstva i upravo zbog toga je program Demokratskih radionica veoma važan jer na kvalitetan način upoznaje djecu sa njihovim građanskim pravima i obavezama. Demokratske radionice se realizuju kao program građanskog obrazovanja za učenike osnovnih škola, odnosno za djecu uzrasta između osam i 15 godina koja se kroz četvoročasovne radionice

upoznaju sa demokratskim procesima, parlamentarnim sistemom i ulogom poslanika i parlamenta kao institucije. Važnost radionica sagledava se dugoročno jer je veoma bitno da se svijest o demokratiji i građanskom aktivizmu stvara kod djece još u periodu osnovnog obrazovanja, da bi u kasnijem uzrastu imali priliku da aktivno učestvuju u stvaranju, mijenjanju i razvoju različitih društvenih okolnosti i prilika.

Koordinatorica programa Jelena Ulić se zahvalila u ime tima Demokratskih radionica na pozivu za učešće u radu Odbora za prosvjetu, nauku, kulturu i sport. Ulić je istakla da je u Skupštini Crne Gore za dvije i po godine, koliko se realizuje ovaj program, organizovano preko 600 radionica. Demokratske radionice predstavljaju edukativni program za osnovnoškolsku populaciju i do sada je kroz radionice prošlo ukupno 14.000 učenika, što predstavlja 20 % od ukupnog broja djece uzrasta od osam do 15 godina. Programom je obuhvaćeno preko 60% osnovnih škola u Crnoj Gori iz 22 crnogorske opštine, pri čemu je navedeno da se škole same prijavljuju za pohađanje radionica i to četiri ili pet mjeseci unaprijed kako bi osigurale učešće u istim. Mladi ljudi su ključni nosioci razvoja i pozitivnih promjena u društvu, te ih institucije moraju uključivati u proces demokratskog odlučivanja i izgraditi partnerstva sa njima. Ulić je navela da ne postoji bolji način da se mladi uključe u proces demokratskog odlučivanja od otvaranja vrata Parlamenta, pri tome im ponudivši razne mogućnosti za učenje i razmjenu mišljenja. „Šta predstavljaju zakoni i kako se oni izrađuju? Ko su ljudi u parlamentu koji donose zakone? Na koji način mogu slobodno da izrazim svoje mišljenje? Kako mogu da učestvujem u izgradnji društva?“ su samo neka od pitanja koja se postavljaju tokom radionica. Ulić je istakla da kroz dijalog sa poslanicima djeca imaju priliku da se upoznaju sa suštinskim karakteristikama parlamentarnog sistema, njegovim radom i ulogom Parlamenta. Posebno je važno što se kroz ovakav program obrazovanja, mišljenja je Ulić, sa predstavnicima naroda može učestvovati u očuvanju i njegovanju demokratije, kao i očuvanju njenih vrijednosti. Polaznici ovog obrazovnog programa stiču znanja u stvaranju vještina i vrijednosti koje treba da predstavljaju most od znanja do ponašanja u demokratskom društvu. Na samom kraju izlaganja Ulić je navela da zadovoljstvo na dječijim licima, u toku i nakon radionica, upućuje na to da je ovaj program nešto veoma lijepo, korisno i veoma značajno za djecu. Zainteresovanost osnovnih škola da učestvuju u ovom programu, ponovno vraćanje na radionice, kao i veliki broj učesnika na radionicama svjedoči o prepoznavanju kvaliteta programa i spremnosti škola da omoguće učenicima podizanje nivoa znanja iz oblasti građanskog obrazovanja. Ulić je u ime tima Demokratskih radionica za sam kraj sa prisutnima podijelila video zapis u kojem se detaljnije i slikovitije govori o ovom programu.

Generalni sekretar Skupštine Crne Gore Siniša Stanković je naveo da o značaju Demokratskih radionica ne treba mnogo govoriti jer poslanici u Skupštini Crne Gore veoma dobro prepoznaju njihov značaj. Posjete Parlamentu kod djece stvaraju jasnu sliku o demokratiji i načinu na koji se mogu ostvariti njihova prava. Radionice omogućavaju djeci da prihvate činjenicu da je Skupština organ koji je u potpunosti u funkciji građana i da djeci u ovom uzrastu, kao i kasnije omogućava da na direktan i indirektan i posredan i neposredan način ostvaruju svoja prava. Generalni sekretar Stanković je izrazio zahvalnost inicijatorima ovog projekta, kao i svima koji su u proteklom periodu radili na realizaciji ovog projekta, takođe, svim osnovnim školama koje su sa interesovanjem prihvatile ovaj program, a posebno prethodnom generalnom sekretaru Skupštine Crne Gore Damiru Davidoviću koji je prepoznao značaj cijelog projekta.

Trenerica Demokratskih radionica Slavica Karadžić obratila se prisutnima u ime tima trenera

radionica. Karadžić je istakla, u svoje ime i u ime svojih kolega, da je program Demokratskih radionica „Barbara Pramer“ nešto najbolje što je Skupština Crne Gore mogla da uradi. Radno iskustvo koje su treneri stekli u radu sa djecom im govori da su Demokratske radionice nešto posebno, jer sva djeca koja pohađaju radionice pokazuju vidljive znake oduševljenja što su dio svega toga, a prije svega što su u Skupštini Crne Gore. Karadžić je pozvala poslanike da posjete radionice i steknu pravi utisak o ovom programu. Rad sa djecom u sklopu programa građanskog obrazovanja obuhvata savremeni način rada sa naglaskom na grupni i timski rad, pri čemu se svakom djetetu ponaosob posvećuje pažnja i posebno vodi računa o poštovanju različitosti i drugačijih mišljenja. Karadžić je istakla da je za djecu veoma bitno da nauče nešto novo na neformalan i drugačiji način, te da je Skupština Crne Gore najbolje mjesto za upoznavanje sa zakonima i procesom njihovog donošenja. Osim toga, Karadžić je istakala da su djeca oduševljena radionicama i navela primjer djeteta koje je roditeljima objašnjavalo principe podjele vlasti i bilo veoma zadovoljno svojim znanjem. Posebno je važno što djeca informacije koje dobiju na radionicama i znanje koje steknu prenose dalje svojim roditeljima, prijateljima u školi i slično. Karadžić je istakla da djeca na kraju radionice imaju priliku da kreiraju novinske članke, radio ili TV priloge i na taj način pretoče stečeno znanje u konkretne proizvode. Iako djeca već od četvrtog razreda osnovne škole imaju priliku da steknu znanja o demokratiji, njihovim pravima i Evropskoj uniji, tek kada počnu pohađati Demokratske radionice mogu konkretno vidjeti šta je to Skupština, kako sistem funkcioniše, ko su ljudi koji ih predstavljaju i slično. Karadžić je u ime trenera i trenerica istakla da je sav trud i rad, koji ulažu u kreativan i temeljan rad sa djecom na radionicama, usmjeren na znanje koje djeca stiču prilikom pohađanja radionica.

Djeca i nastavnici iz pomenutih osnovnih škola su u svojim izlaganjima izrazili zahvalnost što im je pružena prilika da učestvuju u radionicama. Djeca su sa oduševljenjem navela da im odlazak na radionicu pričinjava veliko zadovoljstvo, te da posebno uživaju u društvu ljubaznih i predusretljivih trenera i trenerica. Nastavnici su istakli posebno zadovoljstvo količinom znanja i novih vještina koje djeca stiču pohađajući ove radionice.

Koordinatorica programa za UNICEF Ana Zec istakla je da su obrazovanje i vaspitanje društvena obaveza i odgovornost i da nadilaze ono što predstavlja privatnu odgovornost isključivo sektora obrazovanja. Zec je navela da je za formiranje jedne zrele ličnosti veoma važno učiti djecu vrijednostima i vještinama, a takođe razvijati kognitivne i nekognitivne vještine, kao i motivaciju i etičke vrijednosti. UNICEF je u okviru UN prošle godine radio globalno istraživanje koje se odnosilo na pitanje koji bi bili prioriteti UN kada se ispune milenijumski ciljevi razvoja. Pomenuto istraživanje je rađeno i u Crnoj Gori sa velikim brojem ispitanika i jedna od oblasti koju su građani identifikovali kao bitnu jesu i vrijednosti. Dominantan dio ispitanika smatra da su sistemi vrijednosti poprilično urušeni i da na istim moramo da poradimo kao društvo u cjelini. U tom smislu će UNICEF od septembra 2015. godine, u saradnji sa Ministarstvom prosvjete, sprovesti projekat u cilju razvoja obrazovanja karaktera. Uspostavljena je saradnja sa Institutom Univerziteta u Birmingemu, čiji će stručnjaci zajedno sa našim stručnjacima, psiholozima, sociolozima i profesorima raditi na izradi pilot programa koji će biti uveden u deset osnovnih škola u Crnoj Gori i koji će kroz redovni školski program učiti djecu vrlinama i vještinama, kao i etičkim vrijednostima. Prvo istraživanje, koje je sprovedeno u cilju pripreme tog programa je u toku i obuhvatilo je roditelje, djecu i nastavnike, bi trebalo da ukaže koje su to vrijednosti i vještine koje bi se kroz školski program integrisale. Rezultati tog istraživanja su veoma korisni svima koji se bave obrazovanjem i biće jasan putokaz u kom bi se pravcu trebalo kretati društvo, kao i sektor obrazovanja. Za kraj izlaganja Zec je poručila da je realizacija skupštinskog programa

Demokratskih radionica „Barbara Pramer“ odlična i da je u potpunosti usaglašena sa duhom Konvencije UN o pravima djeteta, a to je da svako dijete ima pravo na znanje i mišljenje. U krajnjoj liniji, radionice bi trebale da doprinesu da dijete postane mladi čovjek svjestan svoje uloge i mogućnosti, kao i da bude aktivan u društvu i spreman da mijenja i utiče donošenje odluka i najzad da postane odgovorna osoba koja će se prihvatiti svega onoga što društvo od pojedinca očekuje.

Predsjednica Odbora mr Tanasijević je istakla da će Odbor za prosvjetu, nauku, kulturu i sport pratiti pomenuti projekat jer je saradnja između UNICEF i Odbora vrlo intenzivna i kvalitetna. Predsjednica Odbora je kazala da je ponovno uspostavljanje izgubljenih kriterijuma i vrijednosti prioritetni zadatak jer od usvajanja određenih vrijednosti zavisi kvalitet života ne samo djece, nego i razvoj cijelog društva.

Poslanica prof. dr Jelisava Kalezić je pozdravila polaznike Demokratskih radionica i kazala da joj je posebno zanimljivo to što je veći dio djece izrazio želju da postane poslanik. U kontekstu prethodnih izlaganja, poslanica Kalezić je pojasnila djeci da poslanik nije profesija. Da bi se došlo do poslaničkih mjesta neophodno je najprije dobro obrazovanje i posvećenost profesiji kroz koju se dolazi do društvene potvrde sopstvenog rada uz potvrđenost etičke vrijednosti. Poslanica prof. dr Kalezić je naglasila značajan cilj demokratije - naučiti da se na adekvatan način saopštavaju mišljenja, za što je potrebno obrazovanje i hrabrost pojedinca, naučiti slušati i prihvatati tuđa mišljenja. Osim toga, ona je poručila da svoje pretpostavke i mišljenja treba doživljavati na skroman način, odnosno da ih ne stavljamo ispred mišljenja drugih. Poslanica prof. dr Kalezić je za kraj izlaganja pozdravila inicijativu za realizaciju programa Demokratskih radionica kao dobar način da se demistifikuje bilo koja grana vlasti.

Poslanik Srđan Perić je u svom izlaganju ukratko pojasnio djeci način na koji poslanici bivaju izabrani i naveo da je tačka spajanja poslanika iz različitih političkih grupacija upravo javni interes svih građana.

Poslanik Andrija Popović je u svom izlaganju kazao da su djeca velika šansa za progres i demokratizaciju Crne Gore i naglasio da su nove generacije koje su rođene u periodu višestranačja one od kojih se očekuje da potpuno reorganizuju državu i dovedu je na nivo razvijenih evropskih država poput zemalja Skandinavije. Poslanik Popović je impresioniran podacima da je već 14.000 djece prošlo kroz Demokratske radionice, što je 20% od ukupnog broja djece od osam do 15 godina. Takođe, izrazio je uvjerenje da će radionice istim tempom nastaviti svoj rad. Poslanik Popović je naveo da se sredstva za realizaciju Demokratskih radionica moraju obezbijediti.

Predsjednica Odbora mr Tanasijević je u završnom izlaganju najavila dalju saradnju članova Odbora sa projektom Demokratske radionice „Barbara Pramer“, naglašavajući da je Odbor za prosvjetu, nauku, kulturu i sport otvoren za svaki vid saradnje sa djecom, jer je ovo njihov svijet a odrasli su tu da bi djeci pomogli da odrastu na pravi način.

Sjednica je završena u 11:30h.

Broj:00-63-11/15-7/

Za - SEKRETAR ODBORA
mr Mirjana Marković

PREDSJEDNICA ODBORA
mr Branka Tanasijević